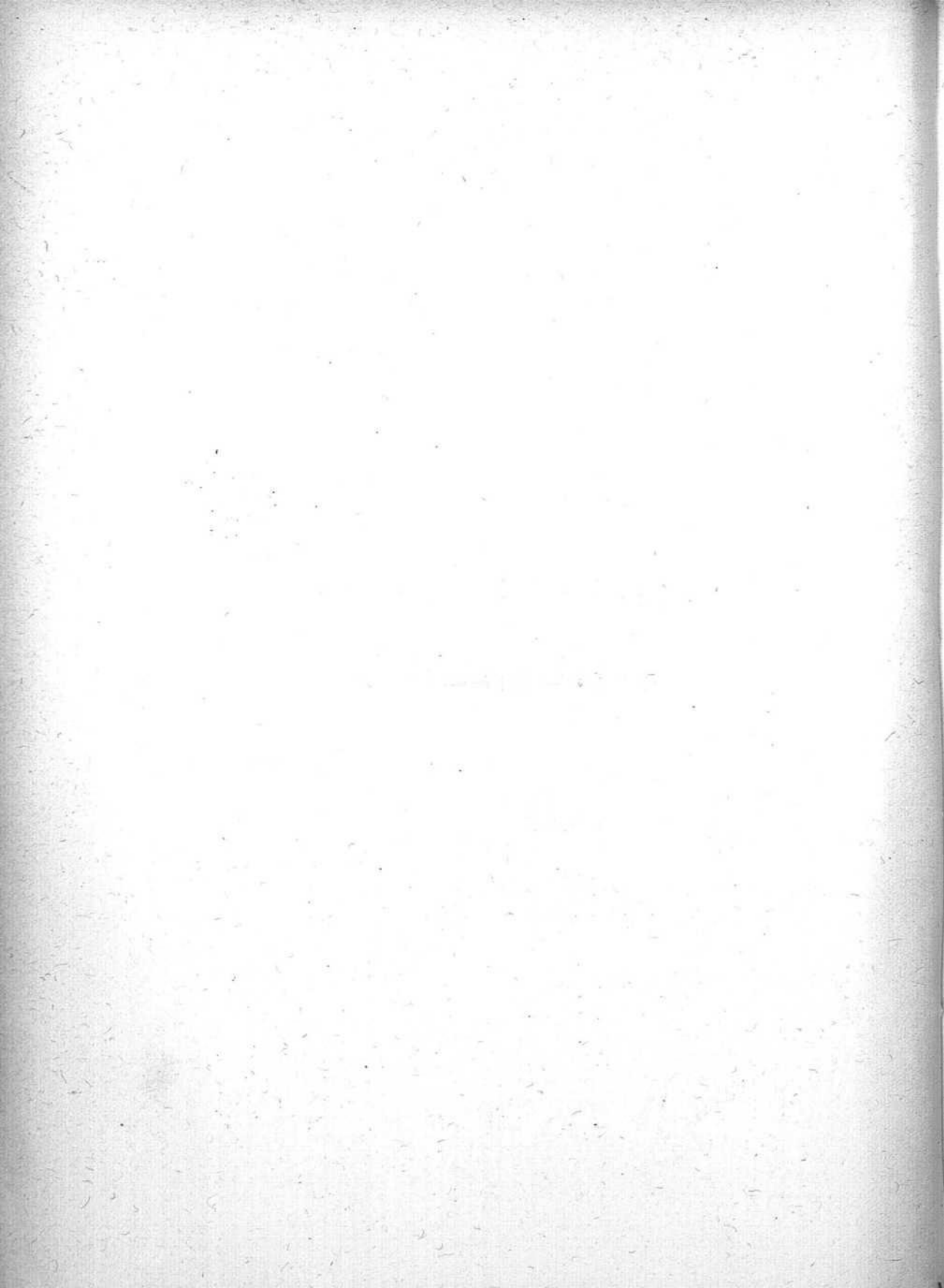

LA NOSTRA TERRA

LA NOSTRA TERRA

MALLORCA

ANY III

1930

MALLORCA

ANY

1870

INDEX

EDITORIALS

	Pàgs.
Segon Aniversari	I
Els temps nous	41
La Santa Valldemossina	81
Els Joves	121
Ressorgiment	161
La personalitat històrica de Mallorca i la seva bandera	201
L'ús de la llengua pròpia a Mallorca	241
Gabriel Alomar	281
Les festes de Valldemossa	282
Catalunya a Ginebra	321
La censura	322
Miquel Costa i Llobera	361
Comentari a un comentari	401
Un Cinquantenari	441
Mistral	443

POESIA

<i>Barceló, Mn. Bartomeu</i>	—Primera Comunió	253
<i>Colom, Guillem</i>	—Les Agües	289
	—Del Llibre de l'Amor.—XI (trad. de T. Aubanel).	175
	—Fonts lluminoses	207
	—Pregària de Corpus	208
<i>Esclasans, A.</i>	—La meua tomba (trad. de F. Mistral).	329
<i>Forteza i Cortès, Miquel</i>	—Ritmes, 48	132
<i>Grau Casas, Jaume</i>	—El Rellotge de Sol	417
<i>J. P. i M.</i>	—I. Cant dels cans } (trad. d'A. Petöfi)	12
	—II. Cant dels llops }	13
<i>Pons i Marquès, Joan</i>	—Meditació romana (trad. de L. le Cardonel)	374
	—“Primo Vere” }	51
	—“Vere Novo” } (trad. de G. Carducci)	52
<i>Salvà, Maria Antònia</i>	—“Congedo”	53
<i>Verdaguer i Callís, Magi</i>	—A l'Alt En Jaume	46
	—Esquixada (trad. de F. Mistral)	462
	—Dos idil·lis de Teòcrit (El ciclop.—Els pescadors)	163

PROSA

	Pàgs.
Alomar, Gabriel	—Lletra al Director 324
Amorós, Lluís	—Esguardant la mar (trad. de P. Valéry) 292
Busquets, Jaume	—El descobriment de l'Eldorado (trad. de S. Zweig) 96
Cladera i Palmer, Mateu	—Flaires de Tardor 420
Colom, Guillem	—Mistral i la seva obra 444
Colom i Casasnoves, Guillem	—Les calisses de les fàcies profundes del cretaci inferior del Mediterrani. 186
Cortès, Gabriel	—La blancor de la florida. 49
Darder i Pericàs, B.	—La qüestió dels sauris davant la Ciència. 211
Duran, Llorenç M.	—D'Educació 133 i 260
Ensenyat, Josep	—Meditació d'estètica luhiana 3
Estelrich, Joan	—Rèplica 331
F. V. B.	—Lletra de Barcelona 24 i 139
Ferrà, Bartomeu	—Als Burgesos (trad. de C. Baudelaire) 111
Font i Gorostiza, Miquel	—Dijous Sant. 123
Forteza, Bartomeu	—De la nostra mar 83
	—Què és un clàssic (trad. de Sainte-Beuve) 125
	—Rotonda. 283
	—Interpretacions de la ironia 363
	—Sobre educació política. 295
	—Una obra inèdita de... 19
	—Punts a les is 43
	—Recollint unes al·lusions 244
	—Nansen 181
	—Un problema de biologia marina. 341 i 378
	—Darreres pàgines d'una semblança de Verdager 47
	—Turisme. 332
	—Notes sobre València 21
	—Mateu Obrador Bennàsser 14, 107, 178, 203 i 256
	—Cynegeticon (trad. de Gratiús Faliscus) 403
	—De la llengua literària 248
	—El VIè Congrés de Minories Nacionals 325
	—L'heroi (trad. de M. Gorki) 8
	—Una estranya coneixença 366
	—Sobre una escola rural. 104
	—Per noves rutes. 172
	—La lluita contra la folia 54 i 382
	—Romanticisme 209
	—De com la balena té un enreixat a la gola (trad. de R. Kipling). 286
	—Temes oblidats. 422
	—Cant de Tardor. 376
Garau, Antoni de P.	
Grau, Jacinte	
L. N. T.	
Massutí i Alzamora, M.	
Miquel d'Esplugues, P.	
Parietti i Coll, Antoni	
Perucho, Artur	
Pons, Antoni	
Pons i Marquès, Joan	
Ramis Togores, R.	
Serra i Pastor, M. M.	
Torrens de Pomar, Antònia	
Valentí, Joan I.	
Verdaguer, Joaquim	
Vidal i Burdils, Francesc	

ASSOCIACIÓ PER LA CULTURA DE MALLORCA

Crònica Pàgines 190, 222, 269, 301, 347, 387, 424, 467

* * *

Pàgines 270, 349, 389, 426

ELS LLIBRES

	Pàgs.
Alcover, Mn. Antoni M. ^a , <i>Vida abreviada de Santa Catalina Thomassa</i> , per J. P. M.	312
Amades, Joan, <i>Éssers fantàstics</i> , per E. P.	149
— <i>La Sardana</i> , per E. P.	149
"Associació per la Cultura de Mallorca", <i>Calendari Mallorquí per 1931</i> , per R. R. T.	429
Aubanel, Teodor, <i>La magrana entreoberta</i> , per R. R. T.	310
Benoit, Pierre, <i>Azelle</i> , per R. R. T.	28
Carreras Valls, R., <i>Catalunya descobridora d'Amèrica</i> , per R. R. T.	144
Casanova, Concepció, <i>Poemes en el temps</i> , per R. R. T.	428
Cases-Carbó, Joaquim, <i>Assaigs de Paleontologia lingüística catalana</i> , per R. R. T.	227
Castello Branco, Camillo, <i>La vídua del penjat</i> , per R. R. T.	391
Ciceró, M. T., <i>De l'orador</i> , per R. R. T.	351
"Ciència", per M. M. A.	66
Coromines, Pere, <i>Revisió de valors del segle dinou</i> , per R. R. T.	227
Costa-Ferrer, José, <i>Mallorca</i> , per R. R. T.	392
l'Escop, Ivon, <i>La llengua de l'Església</i> , per R. R. T.	273
Estelrich, Joan, <i>Catalunya endins</i> , per R. R. T.	271
Fèlix, Croquis artanencs, per P.	224
Ferrà, Bartomeu, <i>Chopin i George Sand a la Cartoixa de Valldemossa</i> , per F. V. B.	395
Forteza, Guillem, <i>Les determinants gòtiques de la Catedral de Mallorca</i> , per R. R. T.	148
"Fundació Bernat Metge", Publicacions de la..., <i>I Miscel·lània Crexells</i> .	31
Gallardo i Garriga i Santiago Rubió i Tudurí, Antoni, <i>La farga catalana</i> , per R. R. T.	390
Gautier, Teòfil, <i>Avatar</i> , per R. R. T.	390
Gogol, Nicolau, <i>El capot</i> , per R. R. T.	28
Imprenta Guasp, <i>Colecció de 1140 xilografias</i> , per R. R. T.	391
Iseu, <i>Discursos</i> , per R. R. T.	471
Lísias, <i>Discursos</i> , per R. R. T.	65
Llorens, Antoni, <i>Real Cartuja de Valldemosa</i> , per E. S. R.	309
— <i>Santa Catalina Thomasa i els seus amics</i> , per E. S. R.	353
Maeterlink, Maurici, <i>La intelligença de les flors</i> , per R. R. T.	146
Maragall, Joan, <i>Estudis biogràfics</i> , per R. R. T.	310
Masferrer i Cantó, Santiago, <i>Narracions</i> , per R. R. T.	147
Maurois, André, <i>Els silencis del Coronel Bramble</i> , per R. R. T.	147
Mínguez, Joan, <i>Dies verges</i> , per R. R. T.	27
Miquel d'Esplugues, P., <i>La tragèdia de Mossèn Verdaguier</i> , per R. R. T.	144
Montaigne, <i>Assaigs de...</i> , per R. R. T.	272
Nin, Andreu, <i>Les dictadures dels nostres dies</i> , per R. R. T.	228
Ovidi Nasó, P., <i>Les Metamorfosis</i> , per R. R. T.	65
Oxenstein, Conde, <i>Pensamientos del...</i> , per P.	114
Pathault, Dr., <i>Aprofiteu-vos del mar</i> , per R. R. T.	311
Perucho, Artur, <i>Icar o la impotència</i> , per F. V. B.	64
— <i>Catalunya sota la Dictadura</i> , per F. V. B.	394

	Pàgs.
Pla, Josep, <i>Vida de Manolo, contada per ell mateix</i> , per R. R. T.	146
— <i>Cambó</i> , per R. R. T.	225
Planas Bach, M., <i>Llibre d'imatges</i> , per R. R. T.	226
Plutarc, <i>Vides paral·leles</i> , per R. R. T.	28
Polibi, <i>Història</i> , per R. R. T.	430
Pons, Antoni, <i>Ordinacions gremials i altres capítols a Mallorca</i> , per R. R. T.	353
Pons, Josep-Sebastià, <i>L'aire i la fulla</i> , per R. R. T.	311
Puig i Ferrer, Joan, <i>El cercle màgic</i> , per F. V. B.	30
Reparaz (fill), Gonçal de, <i>Catalunya a les mars</i> , per E. P.	393
Rossell i Vilar, M., <i>La Raça</i> , per R. R. T.	427
Rosselló Porcel, B., <i>Los Poetas</i> , per P.	149
Sandiumenge, Magí P., <i>La Masia Catalana</i> , per R. R. T.	28
Sans, Elvir, <i>Els mesos i la història</i> , per R. R. T.	29
Sant Cebrià, <i>Epistolari</i> , per R. R. T.	351
Sèneca, L. A., <i>Lletres a Lucili</i> , per R. R. T.	352
Serra-Mont, Felicià, <i>Animes vincladisses</i> , per R. R. T.	274
Soldevila, Carles, <i>Fanny</i> , per F. V. B.	30
Soldevila, Ferran, <i>Recerques i comentaris</i> , per E. S. R.	63
Sureda Blanes, Josep, <i>La Princesa que tenia el rellotge aturat</i> , per P. . .	224
Tàcit, P. Corneli, <i>Annals</i> , per R. R. T.	471
Txecow, Antoni, <i>Tres anys</i> , per R. R. T.	392
Verdaguer, Jacinto, <i>Dietari d'un Pelegrí a Terra Santa. En defensa pròpia</i> , per R. R. T.	145
Verdaguer, Mario, <i>Islas Baleares</i> , per E. S. R.	63
Verger, Maria, <i>Tendal d'estrelles</i> , per G. Colom.	190
Vigny, Alfred de, <i>La nit de Vincennes</i> , per R. R. T.	272
Vinardell Roig, Artur, <i>Hores tràgiques i anecdòtiques de la guerra</i> , per E. P.	427

LES ARTS

EXPOSICIONS

Artistes francesos, per F.	115
Bellini, per F.	192
Ferrà, Bartomeu, per P.	67
Fuster, Joan, per F.	192
Pons i Frau, Josep, per F.	32
Puget, Narcís, per F.	32
Rosselló, Francesc, per F.	192
Schmiedeberg, Elsf. von, per F.	68
Seguí, per F.	192
Sureda, Jacob	355
Sweeney, Margaret H., per F.	115
Valdemi, A., per F.	67

CONCERTS

Arrau, Claudio, per E. P.	473
Goussef, Olga, per E. P.	431
Jean-Aubry i Louise Alvar, G., per E. P.	432

	Pàgs.
Orquestra Pau Casals, per E. P.	68
Quartet Belga amb piano, per E. P.	32
Quartet Garay, per E. P.	431

TEATRE

"El Metge Nou", per P.	69
--------------------------------	----

RECULLS DE FORA

Pàgines 34, 70, 150, 193, 229, 275, 314, 356, 396, 433, 474

NOTICIARI

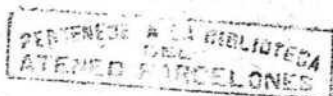
Pàgines 38, 76, 116, 156, 196, 237, 277, 316, 358, 398, 437, 478

DIBUIXOS

La plaça de Quadrado, per F. Salvà de l'Allapassa.	23
Restes desaparegudes de les torres dels Caps, de l'Almudaina, per F. Salvà de l'Allapassa	177

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

SEGON ANIVERSARI

Amb el present número comença el tercer any d'aquesta publicació. Repassant el contingut del segon volum, els nostres lectors podran comprovar que resten complides les nostres promeses.

LA NOSTRA TERRA, en arribar al segon aniversari de la seva existència, ha contret un nou deure de gratitud envers els seus lectors, la Premsa i el públic en general, per les deferències de què ha estat objecte i per les lloances que se li han retut. El nostre número de desembre passat, dedicat a celebrar el VIIe Centenari de la Conquesta de Mallorca, ha trobat eco propici en tots els estaments, i això, que ha estat per nosaltres motiu d'intensa satisfacció, ens mou a donar les gràcies i a prometre, per endavant, un nou esforç, una nova embranzida en la publicació d'aquesta Revista, a fi d'aconterar com es deu, tots els seus protectors.

Algú hi ha qui es dol dels nostres èxits i de l'acceptació que hem trobat en el públic. Però, en canvi, els elements solvents se'n plauen i se n'alegren, i aquest guany ens en compensa força. Ja sabem—tothom els sap—els motius que ens empenyeren a publicar LA NOSTRA TERRA i no és estrany, que cert factor, malferit per la seva pròpia consciència, hagués desitjat i desitgi el nostre fracàs. Per ara, aquest fracàs, desitjat per una ínfima minoria sense importància, no s'albira. Pel contrari, com més va, més ens sentim recon-

fortats per les demostracions públiques d'agradança, i el nostre esperit ens empeny a seguir endavant en la nostra tasca.

Comença el nou any amb bells auspicis per la nostra Revista. A l'horitzó, sembla que hi ha clarianes i que prest serem illuminats pel sol que neix. Per llavors tenim una cartera masella d'original per oferir al nostre públic.

LA NOSTRA TERRA, que en la seva tasca s'ha vist obligada a contreure's en sí mateixa, espera, amb afany, el dia de demà per deslliurar-se del llastre que l'oprimeix i que l'atura, per desplegar totes les seves veles al vent i fendir la mar que l'enrevolta.

Però aquesta publicació, respecte al millorament del seu tiratge, no vol prometre res: es limitarà a les seves possibilitats naturals i farà, en benefici dels seus subscriptors, tot el que bonament pugui. La nostra Revista, avui per avui i sent bé els comptes, pot sostenir-se econòmicament; els seus ingressos cobreixen les seves despeses, però no deixen marge a la iniciativa i al millorament que desitja ella mateixa.

Aquesta Revista no fou fundada per cap empresa mercantil, sinó per un grup d'amics, desitjosos de fer quelcom en benefici de Mallorca, i és per això que no cerca el guany material i sí solament el guany moral.

Per les mateixes raons, si fossin majors les entrades, majors serien també les seves millores de tiratge. Si cada un dels nostres subscriptors ens aportés una nova subscripció, podríem desenrotllar amb tot esplendor el nostre programa. Estem segurs que els nostres lectors-amics així ho faran, i que podrem cloure l'any que comença amb el nostre programa realitzat.

Començant de bell nou la nostra tasca, en el tercer any de publicació, LA NOSTRA TERRA envia als seus lectors un salut ple d'agraïment i els emplaça a retrobar-nos d'aquí un any al pòrtic d'un nou volum, després d'haver deixat endarrera el tros més dolent del camí emprès.

MEDITACIÓ D'ESTÈTICA LUL·LIANA

LA conferència, amb tant de goig per mi escoltada, que donà en el "Círculo Mallorquín", el doctor Carreras Artau, sobre "els orígens de la filosofia lul·liana", remogué dins les meves aficions, mai no apagades, de modest estudiant de filosofia, el culte devot que durant més d'un any vaig tributar al nostre benvolgut solitari de Miramar.

Més ben dit, m'interessaren a un temps els dos més grossos pensadors de les terres de llevant: Lull i Vives. I l'interès creixia a mida que jo mateix trobava les diferències d'ambdós. A un esperit juvenívol, per força ha de resultar de bon principi més suggestiva la vida que l'obra. Atreu, abans de tot, el drama de l'home, perquè amb l'esperit es mescla la voluntat, el cos, com si diguéssim. I és bo recordar Zaratustra quan diu en el capítol dels poetes, que des que coneix millor el cos, l'esperit no és ja esperit més que fins a cert punt. Realment, aleshores esdevé la raó un símbol tot comprensible. I si no passa el mateix amb els pobles, és a dir, si d'ells ens criden l'atenció els cicles culturals i no les forces que hagueren de treure primer que res, no vol significar que l'estudiós conscient desconegui que davant la història hi haja la llegenda i que la cultura sortí després dels temps heroics.

Per això som tots tan aficionats a cercar l'home i els seus llocs de vida fins que trobam l'anècdota de més caràcter. Quant a Joan Lluís Vives, és feina bona de fer. Basta llegir la coneguda obra de Rodenbach: "Bruges-la Morte". Vives representa l'esperit llatí: no hi ha dubte; però és més de Bruges que de València, tocant a la psicologia, "amb aquella dolça serenitat d'esperit, aquella suau i melanconiosa tristor" tan bellament descrita pel senyor Bonilla, i tan d'acord amb l'ambient de la ciutat històrica ja esmentada dels Països Baixos.

En canvi ¿amb a quin clima casa bé l'ànima de Ramon Lull? ¿De quina terra és propi el seu esperit aturmentat i combatiu?

¿Per ventura de Mallorca? Bé és veritat que la literatura ha exagerat les coses, i que per més que es faça, sembla que la ironia d'En Rossinyol ha dit la darrera paraula sobre la nostra idiosincràsia. Record, però, amb quina curiositat llegia en "El Críticón", de Gracián, paraules consemblants a aquestes: "I aquell que va per amunt i per avall, d'una banda a l'altra, que tot ho trastoca i remou sense cap finalitat ¿per ventura és mallorquí?" Retrec això perquè es vegi que no sempre les lletres ens han assenyalat la mateixa manera d'ésser. Amb tot i amb això, Ramon Lull és també ben llevantí, del Mediterrani, i de terres que no són lluny, ni del Migdia de França, ni d'Itàlia, ni de les terres d'infidels del Nord de l'Àfrica. I encara més, a un esperit com el de Lull, l'espai pot ésser solament un punt de partida, com del temps—l'Edat Mitja—ésser-ne un fill superador cap al futur.

I aquí se'ns presenta un punt de disconformitat amb un incís de la conferència del doctor Carreras, quan volgué separar massa el dramatisme lullià d'un dels seus aspectes: la filosofia lulliana. Pel nostre entendre, mai no es pot oblidar de Lull el fet dramàtic, ni davant la seva vida, ni a través la seva obra. Sense que vulga establir cap punt de paritat entre Vives i Lull, notem, entretant, que els dos tenen tendència al racionalisme i al criticisme amb el sabor fort de cristià; però mentre que l'un es conciliatiu, sincrètic, apacible, l'altre dóna raó d'existència perquè existeix l'adversari, sense voler caure dins les exageracions dels qui sense Avevros no trobarien al lullisme cap objectiu.

Tot el drama de Lull resideix en què respon sempre a una finalitat ben concreta, més o menys malaurada: la conversió racional dels infidels. És la seva, això sí, una obra d'intelligència i d'amor que en tot moment el crema; que si per la primera és menester un cervell privilegiat com el seu, pel segon es fa de punt necessari el seu braç, el seu esforç i la seva empena. Jo comprenc que un rei tan piadós com Felip III, es preocupàs tant de la canonització de Lull, i que l'Església haja fet prevaler la unió de la coneixença amb la seva beatificació.

S'ha donat per descabellada l'afirmació de qualcú, que Lull es troba entre Plató i Hegel (encara que amb el segon sols en un aspecte), volent negar que el nostre català s'alci fins el cim en què es troben els altres dos. Deixem ara la qüestió de les ponderacions relatives. Qualque glossador coetani nostre també s'ha sentit no "entre", sinó després de Plató i Hegel. Però això sempre val poc.

Allò que és innegable és que la trajectòria de Lull, almenys quant a estètica, es troba entre el filòsof grec i el pensador de Germània, si bé lluny del classicisme de l'un i de les boires de l'altre.

Ni Plató, ni Lull, ni Hegel, creuen en la virtut llibertadora de l'art. ¿És llibertador Lull, en "Desconhort", o el "Cant d'En Ramon"? Són ambdós poemes d'un subjectivisme reconcentrat. Però, de qual-sevol manera, tant un com l'altre, no passen dins el lullisme d'una gran excepció. Es veu ben bé que l'art, per Lull, encara que no ho diu, no té contingut "per se", sinó que respon a un fi, que en podríem dir, pedagògic, donant-li una funció instrumental. Ens fa recordar unes paraules, crec que d'Aristòtil: "Els poetes són als joves allò que els mestres als nins". Després d'aquest art, no s'hi amaga sinó una sensualitat despreciable, amb altra cosa que també es diu art, negat pels antics i reivindicat definitivament per Goethe quan afirmava: "No hi ha art sense sensualitat". Plató desterra de la seva República la mímica i la poesia. Lull se'n serveix; però com a mitjà de santificació.

La tendència hegeliana és també contra l'art, amb la diferència que per Hegel no té ja finalitat. S'ha tornat inferior als temps moderns. No pot lluitar amb el pensament pur de l'alta especulació. Però, per Hegel té un passat, una història gloriosa, que tans bons serveis deixà a la Religió i a la Filosofia.

Ramon Lull sembla sempre un gran artista, un gran poeta; però condicionant el seu temperament d'amor a la bellesa, a la major difusió del seu ideari. Preveig una objecció, atendible del tot. Se'm pot dir que Lull, no fa així sinó seguir la teoria de l'art de tota l'Edat Mitja. I en aquest cas no es distingeix ni de Tertulià, ni d'Ascoli, ni del mateix Savonarola. Però aquests cerquen, en el fons, enterrar l'art, com a estètica pura, fent que la bellesa, com insinua Sant Tomàs siga una manifestació excelsa de la bondat. El Beat Ramon, al contrari, conra, aixeca l'art de tal forma, que ell es presenta com un cavaller de la poesia i un poeta de la vida cavalleresca.

Cal dir que la militància de Lull no va anar mai en contra de l'estètica. El sentit estètic de Lull l'hem de trobar mirant els mètodes del lullisme, que si no sempre resulten filosòfics, són sempre lírics. Fins i tot quan es tracta de la mateixa ciència, es veu el desig de Lull de fer-la rica amb tota mena d'ornaments.

Heus aquí la gran paradoxa, de Plató, de Lull i d'Hegel, encara que la de Lull sigui d'ordre més pràctic. Els tres, en el fons,

són enamorats fervorosos de l'Art i rompen amb el seu gust més íntim, per no rompre amb la seva conseqüència. El primer és el poeta de la filosofia, el segon és el líric cantor de tot un cicle de cultura i d'art de trobador, i el tercer és el filòsof de l'estètica i de l'art.

Just que Lull no hagués trencat la direcció iniciada en "Desconhort"; just que Lull hagués tengut els moments de feblesa, pels seus fracassos, amb més intensitat i amb més durança, que el seu "jo" hagués estat el clarí triomfant sobre els objectes envoltants, les institucions i les persones, guanyava la partida el contemplador de Miramar a l'actiu combatent, i sorgia el Poeta pur a la manera de Dant (malgrat seu) o de Petrarca. Però no calia arribar-hi. L'ampla suggestió de la personalitat de Lull és més gloriosa, perquè el dramatisme ho omple tot: la seva vida de combatent, de filòsof i de poeta.

Per això el gran mitjà de Lull és l'allegoria, o millor, el símbol, com el de Plató és el mite, com el de Sòcrates és la ironia. Veig també que se'm dirà que l'allegoria és la fusta salvadora de tots els ingenis medievals i encara renaixentistes, i que sota aquest punt sobra tota disquisició. ¿Què és, si no, la mil vegades batuda garriga dantesca? Per Dant la poesia és un "raonament, sota la vestidura d'un color retòric" com diu ell mateix en *Vita nuova*. Però està molt lluny d'ací el cas del nostre Beat Ramon.

El drama de Lull es veu en el seu esforç per donar a la seva Teologia un contingut racionalista, sense ésser ell racionalista, sense aparèixer cap sospita com home de fe. No volia que es cregués ningú que tractava de substituir la fe, per la raó. Però mirava que els enemics no trobassen proves racionals i amb tot fervor els tencava les portes que la intelligència, amb el seus desvaris, pogués deixar obertes.

Lull vengué prest al món. Somnià el futur; però el futur estava a molts de segles del seu. Avui ho podria fer, com ho fa Chesterton, raonant i observant i ironitzant. Aleshores, no; el mateix esforç de Bacon és més el principi de la realitat que la realitat mateixa. El criticisme comptava amb pocs elements. Em referesc a Rogeli Bacon; perquè segles més tard, al temps de Bacon de Verulami, ja hagués tengut més probabilitat d'ésser un científic madur, sense por que el prenguessen per un nigromàntic.

Volia raonar, però volia donar una noció distinta del raonament sillogístic i enlairava l'experimentació. Però hauria quedat així una

ciència pobre, i llavors sorgia l'home dels símbols, ple d'intuïcions, no explicades aleshores per camins realistes, però confirmades més tard per la veritat i per l'observació científica.

El símbol ja no és quelcom franciscà, ni baconià, ni tan sols neo-platònic. És el drama de Lull, quan amb el seu enteniment dens i europeu s'ha de aferrar a l'orientalisme. L'orientalisme filosòfic és una mena de raonament com un altre. L'orientalisme estètic és un entrellat de símbols rodejant una grossa incògnita. És el símbol, el diseg, la roda plena de saba que encara no han esclatat. És un horitzó ple de promeses, de suggestions divines, amb les quals es troba pobra la raó i l'expressió. Són cent móns nous que volen sortir i que un dia, sense dubte, sortiran; però que estan voltats d'un ambient encara minvat.

El lullisme mai no fracassarà; no pot morir perquè duu massa coses a dins i les generacions del pervindre sempre hi troben objectes a analitzar. Un dia paresqué que el lullisme anava a ésser enterrat. Les diatribes d'Eimerich semblaven retrons catastròfics per l'obra del filòsof de Randa. Però la riquesa lulliana és prou forta per resistir l'humor del més hàbil contradictor. Lull és el Sòcrates cristià i medieval de les terres catalanes; com el filòsof d'Atenes hauria pogut no escriure cap llibre. El seu misticisme i la seva filosofia de l'amor són prou consistents per desafiar tot perill d'oblit. És una existència, la de Lull, dins la història de la cultura, molt apart de l'esperit d'escoles i tendències, i, en canvi, basta per honrar perpètuament una raça, de manera difícil de superar.

JOSEP ENSENYAT

L'HEROI

DE MÀXIM GORKI

EL cap de la vella Irseguila semblava un pèndol; era que la vella Irseguila dormitejava.

A la llunyania, a l'estepa, lluien de tant en tant unes flamarades blaves. Eren petites. Brillaven com a llumins que hom encengués i el vent apagàs.

De sobte la vella es desperta. Dreça el cap i amb veu molt baixa, molt baixa, em demana.

—Veus aquelles guspies.

—¿Les blaves de l'estepa?

—Sí les blaves; jo, cega, ja no les veig.

—¿D'on vénen les flamarades?—vaig demanar.

—Del cor d'un home. Hi havia anys, moltíssims anys enrera, un bell cor inflammat. D'ell sorgiren aquestes guspies. T'ho contaré tot. És un conte vell. De quan els homes eren més bells i més forts. Ara sembla que manquin els homes hàbils per a les gestes heròiques.

Doncs bé; ja fa temps que hi havia una terra rodejada de boscos impenetrables. No sabia dir on. Hi entraven per una sola banda de l'estepa verdejant. Un poble molt poderós vivia prop dels boscos. Ple de coratge i vigoria assaboria la joia del viure i res ambicionava.

Mes, ai las! un dia esdevingueren grans infortunis.

Per la part de l'estepa, de la part més endins, sorgiren els enemics: una horda estrangera que l'afrontà vers el desconegut del bosc on les boires són suspeses per damunt els pantans.

Els arbres eixien de la terra tan junts uns dels altres que llurs branques redargüides amagaven la volta blava del cel. El sol quasi no podia filtrar-hi els seus raigs. A la caiguda del fullam, els miasmes de les aigües fangoses s'espargien per l'aire, i els pulmons

més robusts patien. Llavors les dones i els nins esclafien en gemecs, i pensaments funests omplien els fronts dels homes.

Calia deixar per sempre aquells indrets maleïts. Tanmateix... què havien de fer? ¿Tornar enrera, caure altra vegada a les mans cruels enemigues o enfonsar-se més encara vers el desconegut, vers el cor del bosc?

No hi havia prou coratge per una resolució, malgrat ésser tots forts com a roures.

Silenciosos, rígids com columnes de pedra, els arbres redrecaven els troncs en mig de la penombra grisenca. Cap al tard, quan començaven a flamejar les fogueres del campament, les branques esteses semblaven voler enllaçar els homes en una abraçada més estreta. I quan el vent sotragava llurs cabelleres trèmules, la gran veu del bosc deixava sentir un gemec sort, una melopea lúgubre i amenaçadora, una mena de cant funerari que udolava per sobre les testes dels malaurats.

Romanien meditant. Muts. Respirant les immundícies emmetzinades de les aigües. Romanien dormint ran de les fogueres del campament. Ombres capritxoses semblaven ballar a les flamarades. No hi havia per què dubtar. Les ombres dançants eren els mals esperits del bosc i dels pantans que feien mofa de les seves grans dissorts.

Res espenya tant el cos i l'ànima com el desencoratjament. A poc a poc aquells homes sentiren minvar la seva força i enfosquir-se la seva voluntat. La covardia fermava llurs mans. Els mancava empenya. El poble queia fet cadàver i les dones trencaven els cors amb llurs crits lamentosos que pujaven fins a la volta ombrívola.

De vegades, plens d'una ràbia sobtada, volien anar directament contra l'enemic, perillant llibertat i vida. L'esclavatge i la mort eren preferibles a aquella tortura.

Gràcies a Déu! Un nou capdavanter eixí d'entre els homes. Es deia Danko. Tenia la bellesa i el coratge de l'adolescència. (Els homes famosos són sempre braus). Amb l'esguard vers els companys de dissort féu aquest parlament:

—Germans, el pensament, per ell sol, no resol res. No pot resoldre cap problema. Cal el concurs de l'acció. D'haver-hi una pedra a mig camí, pensant que és un obstacle no ha de desaparèixer. Cal el fet perquè la pedra deixi el pas lliure. Doncs, no cal torturar-nos amb càbales ombrívols. Tengueu força i travessem el bosc. Com totes les coses és natural que la selva tengui la seva fi. Anem germans. En marxa!

Fou tal la força d'aquestes paraules valeroses que tots, tots es giraren vers el jove. En els seus ulls brillava una ferma resolució: la certesa de la victòria. El poble, com un sol home, l'aclamà amb crits d'avalot.

I tots es posaren en marxa. Però, tanmateix, el camí era aspre. Els arbres i les tiges s'entrellaçaven com a serpents, formant una barrera quasi impenetrable. Tots els dies una nova víctima queia a les profunditats del fangar. Així com avançaven, anaven augmentant els mals paranys, estroncant les ardideses.

I vengueren les paraules dites baixet, baixet, que eren, ni més ni menys, que el mormolejar dels covards, dels homes de poca fe. Es dubtà de Danko i hom digué que era massa jove i inexpert.

Un dia la tempesta aixafà el bosc; es sentí llur veu sorda i amenaçadora. Fou enrevoltat d'una gran obscuritat, com si totes les nits haguessin amuntegat sota el fullam dels arbres la por anguniosa i sinistra.

Sota els arbres gegantescos caminaven els homes minúsculs. I els arbres sotraquejats per la ventada es doblegaven com si fossin rosers. Zigzaguejaven els llamps com a grapes d'espectres, enlluernant sobtadament els éssers perduts en les tenebres.

El poble, las, s'aturà a la fi. Rodejà al capdavanter, i cridà:

—Ens has enganat!... Ens has perdut!...

De sobte va semblar que la tempesta anàs minvant. Un darrer llamp—com un presagi—va confirmar aquest judici, i una esgarripança de plaer passà per sobre les cimes.

—Homes frèvols—féu Danko—vosaltres m'heu elegit per capdavanter. Sé a on vaig i conec la fi i vaig vers ella malgrat tots els obstacles. Tanmateix us manca el valor i us deixau aclaparar per la basarda i la llargària del camí... i sembla un ramat de xots, això que porto darrera meu.

I veié els esguards feréstecs d'aquella multitud. Eren bèsties. Mancava l'ànima darrera els ulls sinistres. Amb tot, li envaí una pietat immensa, una angúnia indefinible, i un desig més ardent encara eixí del seu cor.

Mentrestant el poble bramulava. L'avalot creixia. El cercle humà s'anava estrenyent... I heus aquí que una veu íntima de fiança de "joh salveu-los!" va fer que Danko esquincàs el seu pit i arrabassàs el seu cor i amb les dues mans vers el cel invisible el tragués i l'exposàs davant tots.

A l'avalot esdevingué el silenci. Brillà una llúïssor intensa sobre els candells mateixos i ran de les aigües enfangades. El poble semblà quedar de pedra.

Mes, ara, tots el seguiren. El bosc astorat, espolsà la seva cabellera i novament s'oí el seu bramul. El soroll de les petjades dels homes apaivagava la veu feréstega. Tots caminaven sense basarda, endegats per una força màgica i irresistible.

I el bosc fou vençut. La barrera va obrir-se i tornà a tancar-se en silenci. A darrera s'oïa un remoreig de cosa llunyana. L'horitzó era esdevingut lliure; ple de llum del sol i perfumat amb la flaire de les plantes.

El victoriós era, ara, moridor; una escuma roja brollava a dojo del seu pit. Esguardà amb recança la immensa estepa, on viuria el poble i sense forces anà morint...

.....
Els arbres, a la llunyania, feian remor de fulles bellugadisses. Un oratjol s'esquitllà per damunt l'herbatge. Però, els homes, tanmateix, alegres, bojós, urbriacs d'esperança, ja no es recordaven de l'heroi, essent, i tot, el seu cor flamejant encara a prop del cadàver. Hom se'n donà compte i l'aixafà amb el peu.

—Ara,—em digué, acabant la vella—ja saps el motiu de les flamarades blaves que abans de la tempesta lluen a l'estepa com a petites i fantàstiques llengües de foc.

.....
Irseguila, silenciosa en el seu seient, s'estremia de tant en tant. Jo me la mirava embadalit. El cor flamíger de l'heroi, l'esperit fantasiós i les belles llegendes plenes de vigorositat volaven al meu entorn amb l'encant de les coses ja llunyanes. L'actualitat em semblava pobre i miserable, d'homes febles i raquítics i amb els cors estroncats abans de nèixer.

El vent va bufar amb molta força. S'espargiren els parracs que cobrien la vella. L'estepa era enfosquida. Tristament, caminaven uns núvols pel cel. La terra barbotejava una cançó, i Irseguila dormia. Hom podia pensar en el seu darrer son...

I
CANT DELS CANS

D'ALEXANDRE PETÖFI

BRAMULA la ventada
i el cel és negre, greu;
bessons de la hivernada,
reboten pluja i neu.

Però tant se'ns en dóna!
El nostre gran senyor,
d'un bon recó de cuina
ens fa sempre favor.

Menjar no ens preocupa;
després que ell s'ha atipat,
són nostres totes, totes
les deixes del seu plat.

És cert que es sent a voltes
fuet rabiós xiular;
fa mal el cop, prô es cura
la nostra pell de ca.

I si el disgust li passa
i ens crida ja el senyor...
llavors, els peus llepant-li,
al cor sentim dolçor.

II

CANT DELS LLOPS

BRAMULA la ventada
i el cel és negre, greu;
bessons de la hivernada,
reboten pluja i neu.

Vivim sense defensa
en mig del nu desert;
cap arbrissó, cap branca
allí no ens fa cobert.

Sentim el fred a fora
i a dins sentim la fam:
els dos enemics nostres
no escolten pas cap clam.

Terç enemic encara:
fusell que encerta el blanc.
La blanca neu vermella
es fa amb la nostra sang.

Vivim en fam, miseria
i udol desesperat;
amb una bala al ventre...
prô sempre en llibertat!

(Vertit de l'hongarès a l'esperanto per K. DE KALOCSAY)

JAUME GRAU CASAS, TRAD.

MATEU OBRADOR BENNÀSSER

(ESBÓS BIOGRÀFIC)

(Continuació)

UN altre quadret ben entonat i suggestiu és l'article el "Tio Capellà" silueta de Mossèn Pere Obrador (àlies) Burguera, vigorosament traçada per la ploma de N'Obrador, a voltes àtica, a voltes joguina. ¡Que ben dibuixat hi apareix el prevere, seny a perdre per la caça! Allí són contats amb desimboltura gràcil els trets flacs del vell prevere, les converses matisades d'entusiasme per l'art cinègetic, els mots i episodis altament pintorescs. És un model que acusa superbament l'observació finíssima i penetrant de l'autor i que jo consider un encert en prosa, com no abunden gaire en la república de les lletres nostrades. Aquestes planes, vessants de vida i color interessaven tant, per llur realisme encativador, que es recerquen en els moments d'esbargiment per assaborir-les amb un desig insatisfet. Els tipus com Mossèn Pere no es troben fàcilment avui, i aquesta manca afegeix un mèrit a l'aiguafort que ens deixà N'Obrador, entre seriós i festiu. Al costat dels escrits del jove felanitxer, eixien, en les planes del "Museo", estudis tan profunds com el que Quadrado dedicà al gran poeta valencià Ausiàs March, en el que manifestà, desiara, l'admiració per la llengua catalana, que encara anomenava llemosina, ja que cap en trobà "tan abundosa i enèrgica en paraules per exposar la dolor". Amb aquesta mateixa parla mossèn Tarongí guanyava al Certamen, que organitzà la "Societat per l'estudi de llengües romanes" una medalla de bronze per la poesia "¡A ma patria!" tota vibrant d'amor a Mallorca; d'una entonació verament litúrgica:

Prec-vos, ¡oh bon Senyor!
que m'haveu donat per patria
la terra mallorquina,

on he viscut fins ara;
Prec-vos, ¡oh bon Senyor!
¡que en ella un jorn descansien
per sempre mes despulles,
de tempestats guardades!...

.
Un ermità vellet
de blanquinosa barba,
per a captar almoina
vengut de l'ermitatge,
junt amb les minyonetes
entorn agenollant-se,
diga, mes sense plors,
sense una sola llàgrima,
una oració pel jove
que tant amà la Patria...

El "Museo" tancava el primer any d'existència amb mots exultants per l'avenir. Promet donar vint planes més de text i no descarrerar-se un punt del programa exposat al començ: "treballar per l'ensenyança dels coneixements útils, preparació del bon gust artístic i literari, juntament amb l'estudi de la història i llengua balears." ¡Lloables aspiracions de millora! Tot repassant-ne les planes, amb delectació, sempre creixent i nova, seguint l'ombra fugitiva de N'Obrador, puix a elles encomenà tot el més preuat del seu enginy, solament trobam algunes traduccions, tals com "La llebra i l'erició" rondalla dels germans Grimm, "Mi Patria" i "Clam" del poeta alemany T. Koerner. La darrera és d'una envergadura colossal i els pensaments d'una vigoria bàrbarament heroica. La veu d'una raça calcigada, que s'aixeca contra el botxí opressor, palesen i expressen eloqüentment els sentiments irats de l'ànima nacional, folla de revenja. La nostra llengua sap vibrar també amb accent ferreny i amb gosadia. Una alenada èpica infla llargament aquestes estrofes valentes i panteixants. Totes aquestes qualitats N'Obrador les passà intactes a la traducció, mestrívolment. Vejau-ne un fragment:

¡Alça't, oh poble meu, que al Nord clareja
l'auba de Llibertat! Les foguerades
espiretgen pels puigs. Enfonsa el ferro
en lo cor de l'extern! ¡Poble meu, alça't!

El blat del sementer hora és que el seguen,

l'han colrat de l'estiu les soleiades;
¿Segadors, què esperau, què vos atura?
La vostra salvació la té l'espasa.
¡Coratge! Per guanyar la independència
que es clavi en vostre pit punxada llança;
purificau amb sang l'amada terra,
la nostra santa terra d'Alemanya.
La lluita no serà per les corones.
Serà una guerra santa, una creuada;
¿Drets, costums, lleis, virtuts i consciència
vos furtà l'opressor? Salvau-los ara...

Per aquest camí de traductor, N'Obrador girava també a la nostra llengua, enjoiant-la amb valuoses aportacions de fora, "Lo rei Carles navegant", d'Uhland, i els "Devers dels Homens. Parlament a un jovença", de Silvi Pellico, de la que se'n feia un tiratge apart a l'estampa d'En Pere F. Gelabert. D'aquesta manera el traductor creia prestar un servei utilíssim, moral i social, en favor dels seus conciutadans, donant-los a conèixer les normes de conducta, que els pertoca servir amb la religió, societat, pares, germans, amics, família, pobresa, grandesa, dissort i la pàtria. Avui en diríem un catecisme de ciutadania. La versió està feta amb tota la delicadesa de sentiment i la puresa de llenguatge tan propi de l'estil de N'Obrador. Llàstima que els exemplars d'aquesta obreta sien ja una raresa bibliogràfica. Valdria bé la pena que s'escampàs en una nova edició. A propòsit de la versió de l'opus tan conegut de l'escriptor italià, deia En M. S. Oliver: "La prosa mallorquina de N'Obrador és superior a totes quantes s'escriuen per lo planer i natural de l'expressió, per l'eufonisme i la gràcia que en "Devers dels Homens" es posen a risc, en algun paràgraf, tot emulant els de l'original". En aquest concepte, també, ens és molt sensible, que abandonàs el projecte de traducció de la "Iliada", o almenys es refredàs de publicar els cants que havia composts quan en la llengua materna escrivia els assaigs d'"aprenent d'hellenista". Fora estat aquest un treball de molt interès literari.

Entretant, València es preparava per festejar la dada centenària de la mort d'aquell gran Rei Conqueridor, fundador de pobles, propulsor de la cultura. Amb aquest motiu, l'Ajuntament organitzava un certamen històric-literari, i convidà encaridament els escriptors mallorquins. Aquests no es feren sorts a la patriòtica crida,

trametent-hi bellíssimes composicions. En Tomàs Forteza guanyava la ploma d'argent oferta per la Diputació de les Balears amb la poesia "Les darreries del Conqueridor"; En Miquel V. Amer un premi per "Romiatge"; mossèn Tarongí, per "Lo trovador mallorquí en la diada de la gesta centenària de l'alt En Jaume d'Aragó" obtenia la medalla de'or (1). A l'anvers es veien, polidament aplegades, una lira, una palma, un ram i corona de llorer, un tinter i un llibre on es llegia la data memorable: Any 1876, tancada dins la següent llegenda: *Centenar de la mort d'en Jaume lo Conqueridor. Valencia*. I al revers, les armes de Mallorca i aquesta inscripció: *Los amadors de les glories y la llengua patrias. Mallorca*. L'assumpte de la composició premiada és gairebé el mateix de la "Cançó de gesta": la mort dels parents Montcades. En la primera part i en versos fluents que brollen de la seva imaginació com l'aigua raja pura i cantussejant de la penya dins la frescor del comellar, pinta l'abordatge de l'host catalana a les platges mallorquines, desbordants els cors de venjança contra les malvestats de la morisma.

¡Ai de tu, Xeic de Mallorca,
que de cares pagaràs
aquelles dues galeres
que menaven gent de pau!

Poc asmares de respondre
al missatge En Jaume Sans.
"¿Quin és ell, per demanar-me
que li torn ambdues naus?"

.....
¡Ai lo Xeic! ¿no el coneixies?
¡Massa que el coneixaràs!
Mal te cost la coneixença
moltes llàgrimes de sang...

En la segona part conta la lluita aferrissada entre els dos exèrcits enemics i la trista fi dels cavallers catalans Montcades. El parlament entre el Bisbe i el Rei és tan dramàtic com emotiu. El diàleg, curt, viu, solemni.

—On anau, Senyor En Rei?
—Berenguer, a les mesquides

(1) L'alt En Jaume d'Aragó, romanç històric. Palma de Mallorca. Estampa de P. J. Gelabert, 1875—8 pàg.

perquè vós demà hi canteu
llaors a Santa Maria.

—Senyor, no us acuiteu tant.

—¿Per què no cuitar, En Bisbe?

—Amb vos parlaré, Senyor...”

.....
Una paraula li ha dita.

.....
—¡Morts tots dos!... aquesta sang
catalana ha feta l'illa.

¡Val Déu, que els hem de donar
una revenja complida!

La terça i darrera part descriu amb grans pinzellades d'intensa color un espectacle eternidor, emprant tants d'elements presos a la realitat que ens dóna la sensació que assistim a aquell funeral i compartim l'emoció fondíssima que té adolorits els circumstants. L'ambient resta carregat de tristors. Les ales de la mort, talment un dosser tenebrós, s'eixamplaren damunt les testes guerrerres, ombrējant-les de dol. ¡Quina sobrietat glaçadora en les descripcions! Al romancer popular no en cercariem de millors:

A damunt dues lliteres
fetes de fullatge i troncs,
encobertades de negre
allargats estan tots dos.

En Guillem jau damunt una,
jau damunt l'altra En Ramon,
ulls clucs, estirats los braços,
i esmortida la color.

Absoltes comença el Bisbe,
Amén, diuen los Barons,
lo Sagristà amb creu alçada
està dret en mig de tots...

ANTONI PONS

(Continuarà)

Una obra inèdita de Jacinte Grau

El dissabte 18 del corrent, horabaixa, el distingit literat i dramaturg senyor Grau tengué la gentilesa de llegir en el saló Montenegro del "Círculo Mallorquín" als seus amics de LA NOSTRA TERRA les primícies d'una obra dramàtica, escrita durant el seu sojorn d'aquests darrers mesos a la nostra illa i en el moment de la lectura no acabada encara, que titula: "Los tres locos del Mundo".

Tres allegories transcendents, la Il·lusió, el Destí i la Mort, juguen, amb doble personalitat, amb el Dimoni, tan vell a les taules, amb uns personatges reals, up to date, de bar madrileny, el director d'un manicomi, la seva nòvia, tres boges i una formosa dama, a fer teatre d'avantguarda en un castellà correctíssim, pulcre i sucós, en mans de l'autor d'"El Caballero Varona".

A la lectura de les escenes d'aquesta nova especulació literària, a la recerca de l'obra d'art, l'autor féu precedir la de les paraules que, traduïdes, publiquem a continuació:

UNA vertadera obra d'art, això és de bellesa, és sempre, ho ha d'ésser almenys, perfectament inútil. Si no ho és, deixa d'ésser tal obra d'art.

Per a la naturalesa, les coses que creim d'utilitat immediata, salvant la son, el menjar i l'aigua, són també completament inútils.

La vida és, ara, igual que quan aparegueren les primeres figures humanes damunt la terra.

La història, la filosofia, l'art, els automòbils, la T. S. F., els aeroplans, és tot un pur artífici de l'home. Fins que l'esperit es determina i funciona, no hi ha peripècia, història, civilització.

I totes les civilitzacions humanes que han creat els homes, no serveixen més que per ells. Les àligues, les ovelles, els peixos i el món dels insectes, no saben res de la nostra civilització, perquè no la necessiten. És purament nostra. I de vegades els fa nosa.

Dintre, doncs, de la nostra civilització, alguns homes crearen la literatura i l'art en general, d'una transcendència secular, potser, per allò que anomenam l'ànima humana, però desprovista de tota utilitat immediata i factible.

Per això les obres amb tendència, apòleg o moral, solen estar fora de tot genuí sentiment estètic.

Dic això abans de tenir l'honor de llegir-vos uns fragments d'una obra inèdita, on apareixen alguns personatges simbòlics, per suplicar-vos que no vejau en aquesta obra allò que sembla que té, sense tenir-ho: propòsit transcendent. "Los tres locos del Mundo" és una farsa escènica, un simple joc, com tot intent pur d'art. I, com la vida, no té més filosofia que la que vulgam posar-hi, puix que, fins ara, segueix resultant també indeferent als nostres sistemes filosòfics i a les nostres creències. La vida existeix en la naturalesa, ella sola per ella mateixa. I l'art també existeix sol per ell mateix, en el pla espiritual on vivim els homes.

Aquesta lectura, dedicada als meus bons i il·lustres amics de la revista LA NOSTRA TERRA, havia d'ésser per a molt pocs, a porta tancada, però l'excessiva i benèvola confiança d'aquests amics en la meua obra ha volgut donar-li major amplitud. Però com que jo crec que les obres dramàtiques s'han fet per a representar-les o per a llegir-les un a soles, procuraré ésser molt breu en la lectura per a evitar-vos, en quant de mi depenga, l'aborriment i l'esforç d'imaginació que exigeix el representar-se llocs i personatges que s'han pensat per a tenir una realitat plàstica, múltiple i animada.

JACINTE GRAU

NOTES SOBRE VALÈNCIA

PER bé que els valencians incorporats a la cultura catalana rebem constants mostres d'afecte a Catalunya, són moltes les vegades que he escoltat d'alguns catalans frases despectives per a València-poble, pel que fa referència a la feblesa amb què el sentiment nacional es manifesta al meu país.

Aquest tema ha estat, per la meua part, objecte de constants meditacions, de les quals n'he escrit algunes en un llibret que editarà pròximament la "Societat Castellonenca de Cultura", i moltes—en altre temps—a les vibrants columnes d'"El Pueblo".

Sens dubte, la divergència entre el meu país i el Principat, constitueix un problema complex, que té un triple contingut: lingüístic, psicològic i polític.

La llengua catalana, malgrat la indiscutible uniformitat i maduresa que va assolir en l'època d'or de la literatura, sempre ha tingut a València (almenys el llenguatge popular) varietats dialectals produïdes, en grau molt important, per l'imperatiu geogràfic.

L'accés dels habitants de l'interior—castellans i aragonesos del Baix Aragó—a la costa, és més fàcil per València que no pel Principat. El català de Catalunya mai no va arribar a un grau tan gran de castellanització com l'idioma de València. Això explica perfectament que, arribada l'hora de depuració de la llengua, trobés aquesta tasca una resistència gairebé invencible més allà de la Cènia i que sols una minoria s'hagi incorporat al moviment.

Hi ha, també, una diferència de caràcter que no podria explicar aquí més que de la manera, no gaire exacta i precisa, que ho faig. És a dir: que el valencià estima la seva terra amb passió (actitud transitòria), mentre que el català l'estima amb intel·ligència (actitud permanent). Així es comprèn que, havent estat València la iniciadora dels treballs renaixentistes en quant fa referència a la llengua (la figura d'En Carles Ros n'és prova palesa) s'hagi deixat guanyar la mà fàcilment per les altres contrades catalanes.

Hi ha, finalment, l'aspecte polític. El catalanisme va néixer gairebé al mateix temps que apareixia a València el moviment republicà sota l'enèrgica direcció de Blasco Ibáñez. El catalanisme, dirigit principalment per Prat de la Riba, es decantà vers la dreta i tingué cura a "purificar-se" de tot el que significués una orientació en sentit contrari. Catalanisme i republicanisme esdevingueren conceptes oposats. (Rovira i Virgili ho remarca en el seu darrer llibre). València—allò més pur i vibrant de València: el partit jove i puixant que ja havia rebut el baptisme de foc de la lluita—reaccionà d'una manera lògica, aliant-se amb els republicans de Catalunya, que representaven una ideologia semblant a la seva, i posant-se front per front del catalanisme. Els valencianistes, en canvi, no afiliats—per regla general—al partit republicà, establiren contactes amb els homes del moviment català; però—em sembla que ho puc dir sense faltar a la veritat—en l'ordre literari principalment. D'aquesta manera, el poble—que no és gaire subtil ni donat a diferenciar matissos—es burlà del valencianisme i sentí repulsió per ell, per les mateixes raons que no havia acceptat el moviment català.

Abans, doncs, de jutjar l'actitud col·lectiva del meu país, durant els últims trenta anys, davant la qüestió catalana, cal tenir en compte totes aquestes coses.

Sortosament, els temps no són els mateixos, i no em sembla aventurat preveure que la posició de València respecte de Catalunya, depèn—en part molt grossa—dels camins que segueixi el catalanisme, temps a venir.

ARTUR PERUCHO

DE LA CIUTAT VELLA

F. Soler de l'Altopassa.

LA PLAÇA DE QUADRADO

LLETRA DE BARCELONA

FA prop d'un mes que es va fer públic el veredict del Jurat qualificador atorgant el "Premi Joan Crexells" a la novella "El Cercle Màgic" de Joan Puig i Ferrer, i malgrat el temps transcorregut encara pot considerar-se aquell fet com un dels esdeveniments literaris de més actualitat. Això és prou per proclamar l'èxit franc i contundent de la iniciativa dels creadors del Premi; per creure que el nostre públic, en endavant, s'ha d'apassionar per la concessió d'aquesta recompensa i és també suficient per donar com a cosa segura que els nostres escriptors i els nostres talents inactius, estimulats per la importància que econòmicament i literàriament té l'obtenció del Premi, es decideixen a conrear la novella, que dins el panorama de la literatura catalana han de reconèixer que és el gènere que s'ofereix més endarrerit o més estroncat.

Lluny de nosaltres tot intent de crítica i de repetir allò que ja ha comentat abastament la premsa diària amb referència a la concessió de l'esmentada recompensa, ens acontentem només, ara, a refermar la nostra opinió respecte a la justícia del Jurat i a fer un públic i merescut elogi, al temps que d'"El Cercle Màgic", del seu autor, Joan Puig i Ferrer, al qual tant tenen d'agrair les nostres lletres. Per aquest motiu i per celebrar d'una manera ostensiva l'èxit obtingut per l'il·lustre autor de "Camins de França", fa uns dies tingué lloc en honor seu un àpat d'homenatge (al qual assistiren gairebé tots els nostres escriptors) que oferí En Josep Carner amb unes paraules sòbries i significatives, que cristallitzaven l'estimació i el profund respecte que els nostres intellectuals senten pel guanyador de la ja considerada per tots avui màxima recompensa literària catalana.

Més modest i més humil, per bé que també disputat i estimul·lant, ha estat així mateix el concurs que, amb l'objecte de premiar diverses obres en prosa, obrí la col·lecció popular "Les Ales Esteses", que tan prestigi ha assolit en el poc temps que fa que va ésser creada. El Jurat qualificador atorgà els dos primers premis, respectivament, a dos joves plens de fe i de promences: Xavier Ben-

guerel, un delicadíssim i excellent poeta la signatura del qual ja ha honorat les pàgines de LA NOSTRA TERRA, i el malaurat Joan Crespí, un escriptor desconegut i inèdit encara, al qual una fulminant malaltia s'endugué quan, com aquell que diu, es donava a conèixer el veredict del Jurat que el proclamava guanyador.

Per dissort, no ha estat realment aquest traspàs l'únic que hem hagut de plànyer aquests darrers mesos, car també cal assenyalar altres dues pèrdues, per les que Catalunya se n'ha de doldre molt de temps. La una és la de N'Artur Masriera, artista de rel, descendent d'una dinastia d'artistes; l'altra la del Dr. Ferran, la vida científica del qual, discutible o no, estava innegablement vinculada al nom de la nostra ciutat.

Bé és veritat que, com obeint a una llei de compensació plena de saviesa, tots aquests contratemps que sofreixen la ciència o les lletres catalanes, queden una mica atenuats amb l'esponerós abrandament d'aquest planter d'artistes que lluita ple d'inquietuds i conreua allò que mai no mor i sempre subsisteix malgrat tots els materialismes, totes les crisis i dificultats del temps: l'art i la llengua. Malaurat del poble el dia que aquesta llei de compensació es rompi... Avui, tanmateix, el nostre no es resigna a viure deixant de banda totes aquelles manifestacions de l'esperit que ens dignifiquen i ens enforteixen, com ben bé ho demostren els resums trimestrals que periòdicament ens imposem fer en aquestes pàgines.

Així, ens és plaent constatar de bell nou avui, pel que a les inquietuds espirituals nostres es refereix, l'activitat extraordinària dels nostres centres de cultura per les tribunes dels quals han desfilat un centenar i mig de conferenciant aquests darrers tres mesos. Tasca verament titànica la dels nostres Ateneus (en particular el Polytechnicum i l'Enciclopèdic Popular, els quals per ésser més modestos, més ens semblen elogiabls) i el de "Conferentia Club", que ens dóna a conèixer les valors intel·lectuals europees amb una constància i assiduitats insospitades!...

Quant a les múltiples manifestacions pictòriques que, com a més notables, recordem en aquests instants, cal citar les dels mestres Meifrèn, R. Llimona, Iu Pasqual i la del vasc Zubiaurre (la tècnica del qual, dit sia de pas, no va satisfer el nostre públic), i les de R. Estivill, germans Torres Garcia i Camps Ribera, entre altres de menys interès. Pel que pertoca a pintors mallorquins o a pintors que hagin exposat teles sobre Mallorca, cal esmentar G. Bergnes, Ll. Derqui (una composició del qual, "El Retaule", fou

unànimament elogiada) i Llorenç Cerdà, del qui no direm més que va vendre tres o quatre teles de les exposades.

Voldriem deturar-nos un moment a recomptar i parlar un poc de les sessions de música que, en un nombre verament exorbitant, hem tingut ocasió de fruir durant aquest trimestre. Però per això mateix, per la manca de temps de què disposem i per no fer interminable aquesta "Lletra", ens limitarem a esmentar, com principals solemnitats musicals de les quals hem fruit, les del Liceu (on, ultra la nostra òpera "La Princesa Marguerida" obtingué un gran èxit "Las Golondrinas" d'Usandizaga, totalment musicada pel seu germà), els concerts tradicionals de l'Orfeó Català, en la diada de Sant Esteve i en la de Cap d'Any, i el que en el mateix Palau de la Música hi donà uns dies abans el cor de Cosacs del Don, format per una trentena de cantaires uniformats i disciplinats militarment, que és innegable constituïen—i això és l'únic que ens cridà l'atenció d'aquesta massa coral—una manifestació força espectacular. Encara volem fer esment, per llur importància i per l'èxit assolit, de les audicions donades pel famós "Quatuor belge à piano" a l'"Associació de Música de Camera" (que a Mallorca s'ha pogut també escoltar), la del notable pianista nordamericà Rock Ferris a l'Ateneu, la de Francesc Costa (el nostre gran violinista) al Pavelló dels Artistes Reunits, a l'Exposició, les dels pianistes Sauer i Sanromà i aquells concerts admirables del violoncellista Antoni Sala, que difícilment podrem oblidar.

Tancarem aquestes ratlles alludint tot de passada un fet, solemne i potser històric, que s'esdevé mentre ens disposem a acabar aquesta "Lletra" mal garbada. Ens referim a la clausura—que es deu celebrar ara—de l'Exposició Internacional, que amb lleugeres modificacions continuarà oberta, com se sap, amb el caràcter de "nacional" durant uns mesos. ¿No caldria estar enverinat pel germen malfactor de la indiferència, si ens oblidéssim de lloar per darrera vegada aquest meravellós Certamen, l'èxit del qual és l'èxit de Barcelona? No siem, doncs, ingrats i lloem-lo, tot i procurant per un moment allunyar enfora de nosaltres, molt enfora, el record del munt esgarriant d'or quer epresenten les despeses, fetes públiques suara, i els comentaris de tota mena que, amb referència a l'ajuda econòmica de l'Estat, s'escampen per tots els recons d'aquesta gran ciutat, sempre rient, irònica i constantment desvetllada.

F. V. B.

Jaume dels Domenys (nom? pseudònim?) ha enllestit les dues traduccions darre-
rament aparegudes.

Una és la d'"El capot" de Nicolau Gogol (en el mateix tom es publiquen altres tres narracions curtes del mateix autor), una de les obres més importants del segle passat. D'ella s'ha dit que era la crisàlida de la qual ha sortit la papallona de les lletres dels nostres dies: i un gran escriptor rus ha repetit sovint: "Tots hem eixit d'"El capot" de Gogol".

Aquesta narració—del millor període de l'activitat literària del seu autor—és una obra d'elements reals i fantàstics, soldats i fusos magistralment.

"La Gira de Sorotxintsi" i "La nit de Sant Joan" són narracions de caràcter legendari i fantàstic, d'un sabor popular insuperable; i "El Nas"—la darrera narració del tom—és l'obra d'un humorista que utilitza l'humor per a mostrar la llastimosa simplicitat dels homes i la vanitat de les quimeres que dominen la humanitat.

L'altra traducció és la d'"Axelle", de Pierre Benoit, una novel·la de guerra, en la qual es reviu aquells anys de devastació, de rancúnia, d'odi, atemperats per la presència d'algun esperit comprensiu i que està per damunt de les inevitables conseqüències de la lluita.

Pierre Benoit demostra la seva fecunda imaginació per anar reconstruint els dies de la guerra i el seu poder creador en donar vida pròpia als seus personatges.

"Axelle", novel·la en què s'ajunten la relació de fets, les aventures derivades i tocants a la campanya, amb les reaccions espirituals dels que són personatges de l'obra, creacions aquestes ben reeixides i evolucions sentimentals aquelles, descrites amb prou clar i obscur per interessar el lector, és una narració difícil d'abandonar una volta iniciada la lectura.

La presentació tipogràfica i l'ornamentació de les portades segueix la norma de bon gust i d'elegància iniciada l'any anterior.

ELVIR SANS.—*Els Mesos i la Història*.—"La Nostra Terra".—84 pp.

Encara que sia parlar d'un dels nostres i de la recopilació—en bona hora feta—d'uns treballs publicats en LA NOSTRA TERRA cal esmentar l'aparició d'aquest recull de comentaris sobre la vida i actes de Jaume I, la majoria d'ells amb relació a Mallorca.

La publicació d'aquest fascicle va coincidir amb el centenari de la Conquesta i fou una bella manera d'honorar la memòria del Gran Rei. §

La tasca que ha pesat tot aquest any damunt N'Elvir Sans per arribar al resultat que es veu aconseguit en contemplar reunits aquests comentaris ha donat al seu nom el relleu merescut d'home entusiasta i l'ha col·locat a bon lloc entre els nostres historiadors.

Si les condicions que ja li coneixíem li han donat material literari per vestir aquesta obra, el seu entusiasme i la seva escrupulositat l'han duit a fonamentar-se en aquells historiadors més reverenciats i més coneguts; d'aquesta felicitat conjunció n'han sortit "Els Mesos i la Història" que als qui vàrem veure com s'anava fent l'obra ens fa l'efecte del pare que veu créixer l'infant i veu arribar el dia que ja és home, amb una joia incontenible i que sols li deixa ocasió per una alegrança intensa que no arriba a exterioritzar.

Saludem, doncs, com cal, aquesta aportació al VIIe Centenari de la gran diada històrica.—R. R. T.

JOAN PUIG I FERRETER. — *El Cercle Màgic*. — Edicions "Proa". — Badalona. — 2 volums 699 pp.

Aquesta novel·la, que en competència amb altres obres catalanes ha guanyat suara el "Premi Joan Crexells", no aspira únicament a ésser la descripció crua i punyent, de l'home sentimental i fracassat que mentre se'l considera pobre i vençut l'envolta una atmosfera hostil i d'escarni, sense comprensió ni respecte a les seves dolors morals; pretén també ésser el reflexe de les angúnies i dels patiments d'aquest heroi humiliat i escarnit, plasmant els seus estats de consciència i la seva sofrença en tant rep el tracte d'intrús i fracassat, i quan, per efecte d'una dolorosa mentida, es veu sol·licitat manyosament pels mateixos que abans el rebutjaven.

Ens trobem, doncs, amb "El Cercle Màgic", al davant d'una novel·la, classificable ben de ple dins les psicològiques, en la qual l'autor només cerca l'acció com a pretexte per estudiar i exposar les fluctuacions i els estats morals d'un malaurat enfront d'inesperades contingències. És a dir, davant una obra en que el moviment i l'acció tenen una valor secundària, circumstancial, essent l'extern i l'exterior d'una relativa importància.

En aquest sentit, "El Cercle Màgic", a l'estil de les novel·les dostoevskianes, per exemple, ens col·loca dins un món obscur i sagnant, on els remordiments i les pesombres de l'heroi, representant el motiu principalment obsessionant de l'autor, s'exposen amb una constant insistència.

La dificultat de desenvolupar aquestes novel·les sense caure en una fastigosa exposició i el perill de reflexar dignament aquests estats de consciència evitant que el lector s'abismi en una monotonia sense fites, és gairebé insuperable; car és evident que si l'autor no posseeix el difícil art de saber combinar subtilment la plasmació anímica amb l'acció, l'obra esdevindrà orfa de moviment o serà, amb exclusivitat, un tractat de malabarismes psicològics, en el qual la prosa, pesada i freda, arribarà per condormir-nos fatalment.

En "El Cercle Màgic" no ocorre res de tot això, ans el contrari; el lector sent gravitar damunt el seu interès les eclosions de la consciència de l'heroi i, embadalint-se davant els llargs paràgrafs en què s'exposen, desitja i espera, sense perdre el fil de l'obra, el seguiment de l'acció, i en reté, frescs i vivents en la seva memòria, els més petits detalls dels personatges més secundaris.

Puig i Ferrer ha escrit la novel·la amb el seu estil peculiar, amb un respecte absolut a la forma clàssica. Sense trivialitats ni impureses, sinó suament, naturalment, amb la familiaritat i fluïdesa que sols és arbitri i regne dels mestres, ha pogut escriure una tragèdia de l'esperit, vulgar si es vol, gens genial, però anguniosa i punyent, que ens commou i arriba fins al fons de l'ànima.

CARLES SOLDEVILA. — *Fanny*. — Llibreria Catalònia. — Barcelona. — 209 pp.

Totes les obres que coneixem de Carles Soldevila traspuen un inconfusible segell de mundanisme i una encisadora distinció. Per antonomàsia, és En Soldevila el nostre escriptor aristocràtic, presa aquesta paraula en el sentit de finesa i sociabilitat. En "Bola de Neu" i "Civilitzats, tanmateix", i suara en "Escola de Senyores", entre altres produccions teatrals seves, s'ha revelat com un artista que freqüenta l'ambient mundà, que el coneix a fons, que sap esbrinar els seus secrets, retenir-los i analitzar-los. Un hom imagina Soldevila, per dir-ho gràficament, en una habitació confortable i escrivint vestit d'smocking...

¿Què més de natural, doncs, que per a la protagonista de la seva novel·la recentment publicada, busqués una jove tipus "del dia", sense gaires preocupacions morals, ni molt menys filosòfiques, i que creada aquesta doneta lleugera i despreocupada alhora, hagi posat en pràctica un estil agut i simple (el que per ell sol ja caracteritza En Soldevila), escaient i adequat, per fer-la parlar amb una naturalitat graciosa i simpàtica?

Ningú no podria concebre Fanny, ésser exquisit i deliciós, tan graciosament femenina i moderna com En Soldevila, el qual, amb una senzillesa encisadora li fa dir les coses més atrevides i perilloses que, escrites per un altre novel·lista, fàcilment podrien devenir libidinoses o obscenes.

Per tot això aquesta novel·la, que és una definició més que una descripció; que ens enfronta amb l'ideal femení voluble i simpàtic que hem somniat en l'adolescència i que sempre pot desvetllar-nos una passió; que flaira a rialles i a joventut; que, escrita gairebé tota en la moderna forma de monòleg interior, defuig l'estil combinat i artificios, es llegeix amb una simpatia extraordinària que no minva sensiblement ni en els instants en què ens adonem dels esforços ben visibles de l'autor per obtenir una naturalitat més gran, ni àdhuc quan topem amb violentes llicències de llenguatge, que de tant en quant apareixen en les pàgines, mig malicioses mig ingènues, de "Fanny".—F. V. B.

PUBLICACIONS DE LA FUNDACIÓ BERNAT METGE.—I. *Miscehània Crexells*.—Barcelona. 1929.—8.ª—XV+243 pp.

Ha estat repartit suara aquest bell llibre, que forma un nutritiu volum, en el qual la F. B. M. ha aplegat l'homenatge pòstum dels seus col·laboradors a l'entorn de la Memòria de Joan Crexells, el seu primer traductor català de Plató, prematurament traspassat a Barcelona ara va fer tres anys. Res no donarà millor idea de la densitat i la importància d'aquest elegant aplec que el mateix sumari dels treballs que l'integren. Estelrich, Joan: *Crexells*; Alòs-Monner, Ramon d': *Contribució a la biografia de Lorenzo Valla*; Balcells, Joaquim: *Els antics i el sentit d'humanitat*; Colom, Guillem: *VIII Odes d'Horaci*; Ramon i Arrufat, Antoni: *Els Terapeutes, una pàgina del monaquisme primitiu*; Riber, Llorenç: *Epístola als Pisons*; Bohigas, Pere: *Idees d'Eiximenis sobre la cultura antiga*; Bosch-Gimpera, Pere: *La colonització grega d'Espanya*; Coromines, Pere: *Troballes romanes a Sant Pol de Maresma*; Mirabent, Francesc: *Algunes suggestions sobre l'estètica de Plató*; Montoliu, Manuel de: *La Grècia romàntica de Hölderlin*; Nicolau d'Olwer, Lluís: *L'ensenyament a l'època romana*; Riba, Carles: *Eurípides, Medea*; Rubió i Lluch, Antoni: *Setge i Conquesta de l'Acropolis d'Atenes*; Rubió, Jordi: *Els autors clàssics a la Biblioteca de Pere Miquel Carbonell, fins a l'any 1484*; Serra Hunter, Jaume: *Sòcrates i la Metafísica*; Xirau, Joaquim: *Notes sobre la reminiscència platònica i l'inneisme cartesà*.

Molt celebren que Mallorca estigui tan ben representada amb les pulquèrrimes versions clàssiques rimades que hi aporten mossèn Riber i En Guillem Colom.

Hem rebut el volum tercer de les "Obres Completes" de Joan Maragall, que conté el seu epistolari al seu amic Roure. En parlarem en el número pròxim.

L E S A R T S

EXPOSICIONS

JOSEP PONS I FRAU

Aquesta exposició, celebrada a les "Galerías Costa" ens revela un pintor honrat que treballa de bona fe. Alguns dels seus quadres—particularment dos de molins i unes quantes notes—assenyalen un progrés, comparats amb altres d'exposicions anteriors, i ens demostren que En Pons i Frau podrà aconseguir obres més sòlides el dia que arribi a matitzar més les seves teles, defugint coloracions monocromes que, a voltes, perjudiquen el seus quadres.

En els catàlegs d'aquesta exposició llegim: "El autor dedica este homenaje a su villa natal—Sineu—vetusto paraje del llano de Mallorca tan rico en sugerencias como ignorado de turistas y amantes del Arte". Ens sembla molt justificat, i mereix tota la nostra simpatia, aquest tribut retut per l'artista al seu poble natal, on ha florit la seva obra; però no podem menys de pensar que aquesta dedicatòria hauria pres un sentit més sincer, més viu, i més en consonància amb l'obra eminentment rural del pintor de Sineu si aquest l'hagués redactada amb la llengua que es parla a Mallorca.

Tant de bó que tots els nostres pobles tenguessin un home com En Pons i Frau que estimàs els seus paisatges i que defensàs, com ha fet aquest, els bells molins de l'encontrada. Gràcies a ell potser seran conservats els de la suggestiva vila del pla, de l'antiga *Sinium*, (que diria En Tries) un temps coronada per la torre d'un reial castell, avui quasi completament enrunat i amb la porta tancada per monacal clausura. Un castell tancat per raons espirituals, com el dels "Solidaris" que no obre la porta als eixallats filisteus.

NARCÍS PUGET

El pintor eivissenc exposa a les "Galerías Costa" una sèrie de teles evocadores de la bella illa germana, que conserva viva encara la tradició i la indumentària dels seus habitants; de la illa veïna tan injustament desconeguda i oblidada pels mallorquins. Els quadres del Sr. Puget representant escenes folk-lòriques o anecdòtiques, són evocatius i el moviment de les figures està ben expressat i la fuga que anima quasi totes les seves obres acredita l'autor de pintor legítim, que coneix bé l'ofici.—F.

CONCERTS

QUARTET BELGA AMB PIANO

Es presentà el dia 12 de gener en el "Domus Artis" en sessió corresponent al curs de l'"A. de C. M.". La sala gairebé plena. El nostre públic

filharmònic acudeix sempre nombrós a sentir un agrupament musical. L'anunci d'un solista no l'atreu tant. Està escarmentat. No feim cap descobriment en dir-ho, però ens plau constatar-ho.

El "Quartet belga amb piano" es guanyà tot d'una les simpaties de l'auditori. Constitueix, en efecte, una excellent agrupació. Cada un dels components, Marcel Maas (piano), Georges Lykoudi (violí), Charles Foidart (viola) i Joseph Wetzels (violoncel), és un músic notable i, junts, han assolit una perfecta i excepcional compenetració.

Des de la primera obra que executaren aquí, el *Quartet en do major* n.º 3, de Beethoven, el públic restà conquistat. Tota l'obra fou dita amb la major delicadesa i sense perdre's cap dels seus matissos. L'*Adagio con espressione* (escrit sobre el mateix tema de l'*Adagio* de la *Sonata op. 2, n.º 1* per a piano, però diferentment desenrotllat) va constituir una festa pels sentits. En aquest quartet pren un relleu extraordinari la part de piano i en sobressortí la tasca de Maas. Ens poguérem fer ben bé càrrec que teníem davant nostre un remarcable pianista.

Una obra ben interessant, la *Suite divertida* del compositor polonès Alexandre Tansman, ens fou oferta a la segona part. És una obra de factura moderna, però perfectament assequible a un públic d'una cultura musical mitjana. Salvant alguns passatges atrevits de la *Introducció* que ferien un poc l'orella, la resta és escrita gairebé dintre dels sistemes tonals en ús fins ara. La concepció del *Nocturn* ens deixà una mica desorientats. En canvi, es fa remarcar la *Melodia*, peça ben reeixida tant per la seva distinció, com per la seva ponderada estructura. Molts altres fragments de la *Suite* es caracteritzen per la novetat i riquesa de ritmes, una de les millors qualitats que revela Tansman en aquesta obra.

La tercera part comprenia el *Quartet en do major, op. 15*, de Fauré. No és necessari dir aquí com és plena de fineses i elegàncies la música d'aquest compositor francès. Tothom ho sap. En consignar que el quartet tocat és una de les obres més característiques d'aquest autor, en feim la major alabança. I hem d'agrair molt al "Quartet belga" l'haver-nos-la donada, puix que és una obra que no es pot sentir sovint. Amb ella tengué el concert un digne coronament.—E. P.

"L'Arpa", d'Inca, cantà el dia 29 de desembre en el "Círculo Mallorquín". La nombrosa concurrència que s'aplegà en els salons de la susdita societat per escoltar la massa coral que dirigeix N'Albertí haurà fet comprendre als iniciadors de l'acte l'encert que tingueren en organitzar-lo.

Les notes i les paraules de "La Balanguera", en elevar-se al voltant dels colors de la senyera de "L'Arpa", ens produïren la més fonda emoció i fou, per nosaltres, l'acte més evocador de les festes de la Conquesta.

Hem rebut els dos primers números de "Philharmonia" guia d'art, escrita en castellà i dirigida per Joan M.ª Thomàs, que es distribueix gratuïtament per sales de música, galeries d'art, etc. Conté programes i anuncis de concerts i exposicions, així com també crítiques i notícies bibliogràfiques. A remarcar els articles "1830-1930", de Joan M.ª Thomàs, i "Las melodías de Gabriel Fauré", d'Ernest Fauchet, apareguts respectivament en el primer i en el segon número.

Sigui benvenguda "Philharmonia" i que visqui molts d'anys.

RECULLS DE FORA

Copiem del número 58 de la "Revista de Catalunya" que acaba de sortir la següent rèplica a "Pedro Eusebio" que, signada per Ferran Soldevila, apareix en la secció "Cròniques Catalanes":

«Un tal Pedro Eusebio que, segons va aclarir *La Nau*, és el P. Miquel Alcover, germà del tristament cèlebre Antoni Maria, ha publicat en el número 2 de la revista *Studia*, de Palma de Mallorca, un article titulat "El segundo y tercer viaje de Jaime I a Mallorca". El P. Miquel Alcover les hi emprèn contra Miret i Sans, contra Rovira i Virgili i contra el que signa aquesta crònica.

No és la nostra intenció discutir amb el P. Alcover. Creiem impossible de discutir amb ningú que, com ell, sigui capaç de presentar l'argumentació de l'adversari de la manera que ell ho fa: mutilada i falsejada. No creiem, tampoc, necessari de discutir-hi, ni de tractar de convèncer-lo. No el coneixem de res, excepció feta d'aquest article; però aquest article és suficient per demostrar-nos que la seva opinió no ens interessa ni pot interessar-nos gens.

Tanmateix, creiem oportú, de cara a allò que els Alcover i la revista *Studia* i tots els que hi col·laboren i hi simpatitzen representen, de dreçar una llista—no pretenem que sigui completa—de les inexactituds que hi ha dins les quatre planes que formen l'article de Mn. Miquel.

1). No és cert, com sosté el P. Miquel, que calgui considerar com a apòcrifs o amb data equivocada els documents de les pàgs. 83 i 84 de l'*Itinerari de Jaume I* on apareixen com a testimonis els Montcada. Ambdós són de l'any 1229, i no 1230, com hem sostingut en diverses ocasions.

2). No és cert, com sosté el P. Miquel, que Miret i Sans no vacilli a declarar apòcrifs, o almenys amb la data equivocada, els dos documents al·ludits. La prova és que a la pàgina 576 del seu *Itinerari* es decanta resoltament envers llur autenticitat; perquè s'adona que corresponen a l'any 1229, datats com són, no per anys de l'Encarnació, sinó de la Nativitat.

3). No és cert, com afirma rotundament el P. Miquel, que "todos los historiógrafos antiguos y modernos catalanes y castellanos, copiándose ciega y servilmente unos a otros señalan invariablemente para la salida de Salou el día 6", i que no hi ha més excepció que Quadrado. En la *Història de Catalunya*, de F. Valls-Taberner i del que signa aquesta crònica, vol. I, pàg. 176, es parla d'"un fort estol que, el 5 de setembre de 1229, eixint de Salou, es feia a la vela". I en la *Història Nacional de Catalunya*, d'Antoni Rovira i Virgili, vol. IV, pàg. 545, podem llegir: "El dimecres, dia 5 de setembre, l'estol va partir".

4). No és cert, com afirma el P. Miquel, que Rovira i Virgili hagi encertat per equivocació. La prova és que, dues pàgines més enllà diu: "Durant la nit del 6 al 7 de setembre, l'estol es reuní prop de l'illa". Si Rovira hagués cregut que la data de sortida era el 6 hauria pogut afirmar que durant la nit d'aquest dia ja havia arribat l'estol prop de l'illa? Amb

raó deia el redactor del "Quadern d'apunts" de *La Nau*, que ni tan sols bona fe tenia el tal "Pedro Eusebio".

5). No és cert, com pretén el P. Miquel, que Quadrado sigui mirat amb desconfiança per nosaltres. En el prefaci de l'esmentada *Història de Catalunya*, de Valls i Soldevila, per exemple, se'l cita amb gran respecte al costat de Piferrer.

6). No és cert, com assegura el P. Miquel, que ens acostem al *Llibre dels Feyts* per destruir i insultar, com els incendiaris als convents. L'edició crítica monumental que en prepara la Institució Patxot és un dels millors homenatges que puguin ésser fets a la crònica reial.

7). No és cert, com ho presenta el P. Miquel, que en el meu estudi sobre la segona i la tercera estades de Jaume I a Mallorca, jo basi les meves conclusions en els dos únics arguments que resumeix.

8). No és cert, com afirma amb una inconcebible despreocupació, que el meu primer argument sigui aquest postulat: "Infaliblemente pertenecen al mismo año todos aquellos documentos, en los cuales algunos testigos se identifican con algunos testigos de los otros documentos, aunque en unos y en otros figuren testigos que no aparecen en los restantes".

"Ni Ferran Soldevila ni nadie es capaz de probar semejante aseveración", afegeix triomfalment el P. Miquel.

Evidentment; però ni el P. Miquel, ni Pedro Eusebio, ni ningú, no és capaç de demostrar que jo hagi fet enlloc del meu estudi aquesta declaració solemne.

Què volem dir-li a un senyor capaç de tergiversar així els arguments del contrari? Afegim que tota la llarga sèrie d'arguments continguts en el meu estudi resten reduïts a dos en la refutació de Pedro Eusebio: un de falsificat, l'altre deslligat completament de tota la resta de l'argumentació i presentat com a afirmació rotunda, quan no és presentat sinó com a molt probable. Les anomalies que hi ha en aquests passatges de la Crònica, la data del conveni de l'infant Pere de Portugal amb Jaume I, la data documental de l'estada de l'infant a Mallorca; el fet de no aparèixer, en els documents datats a Mallorca el 1232, sinó un sol dels personatges esmentats per la crònica en la narració del segon viatge, i tantes altres coincidències eloqüents, semblants a aquesta, no diuen res a l'erudició de Pedro Eusebio.

Un darrer punt. Hem exposat més d'un cop el judici que ens mereix el *Llibre dels Feyts*. En el nostre fascicle *Jaume I* ("Col·lecció popular Barcino"), per exemple, hem proclamat que el considerem com una font històrica fidedigna. El nostre judici no és degut a gratuïts entusiasmes, sinó a una estreta confrontació de la crònica amb l'abundosa documentació aplegada per Huici i per Miret i Sans: una confrontació com la que ha tingut la virtut d'indignar al P. Miquel Alcover, amb els mateixos procediments, amb el mateix sistema d'argumentació. Si el P. Alcover fos lògic hauria, des d'ara, d'arreglar-se entre els més terribles detractors del *Llibre dels Feyts*.

FERRAN SOLDEVILA»

* * *

L. Nicolau d'Olwer, a "La Publicitat" del dia 31 de desembre propassat publicà una "Crònica" dedicada a l'entrada del rei En Jaume a la Ciutat de Mallorca.

Ens abstenim de publicar-la per haver-la ja reproduït altres periòdics de Mallorca, però no podem menys de copiar-ne els darrers mots:

"No hem pogut pas commemorar-lo dignament aquest centenari. A

banda i banda de la mar hem romàs comunicats, no ha bufat prou fort el vent perquè en el cel ras de núvols el Montseny veiés el Puig Major. No cal,

ulls de claror donem a l'ombra
posem-hi focs de germandat!"

1830-1930. Centenari de la naixença de Frederic Mistral. Cinquanta anys enrrera, Mistral cantava "Li bon provençau". Ara, són els bons provençals que es disposen a glorificar el gran Felibre. "Oc", l'admirable Gaceta tolosenca, patrocina i organitza les grans festes d'aquest gran Centenari. Tota la raça llatina—la raça lluminosa i apostòlica que viu de joia i d'entusiasme—hi serà present. Nombrosos comitès són ja constituïts i d'altres se n'hi afegiran encara. Catalunya ja ha compost el seu. Mallorca hi és representada ben dignament: Salvà (M.ª A.), Estelrich i Riber.

Bella avinentesa, aquesta "anyada mistralenca", per a confirmar la renaixença occitana—que ja covava en vida del seu patriarca. Es comprovarà, de bell nou, l'existència d'un mistralisme viu i potent.

Mistral no té un modest monument a Barcelona. Però el tendrà. Francesc Matheu i Joaquim Cabot han reprès, en nom de Catalunya, la idea d'erigir un bust de l'autor de "Mireio". El descobriment coincidirà amb les festes del Centenari.

Hi ha començada una llista de subscriptors. L. N. T. acceptarà l'encàrrec de transmetre al senyor Tresorer les subscripcions que vulguin aportar-hi els seus lectors i amics.

"Les Ales Esteses" organitzà l'any passat un concurs de novel·les. El jurat, compost per Maçó i Torrents, Coromines, Pous i Pagès, Plana, i Artís, féu públic el veredicté el dissabte de Nadal. Guanyà el primer premi "Pàgines d'un adolescent" original del nostre col·laborador Xavier Benguerel; i el segon "La Ciutat de la por" original de Joan Crespi i Martí. La dissort, però, anava de bracet amb l'èxit, puix Joan Crespi deixà aquest món dos dies després. Ambdues obres seran publicades en la Col·lecció popular L. A. E. en ordre invers, però, al de qualificació, degut a la gentilesa del guanyador del primer premi qui ha cedit la preferència al seu malaguanyat company.

Xavier Benguerel ha estat homenatjat amb una vetllada íntima—música i poesia—pels seus amics, els quals li lliuraren, així mateix, un pergami en recordança del seu primer triomf com a prosista.

A l'entorn de l'adjudicació del "Premi Crexells" i del seu guanyador J. Puig i Ferrer, s'ha creat una atmosfera no gens desitjable.

Amb tot, el diumenge dia 12, se li tributà un homenatge al Restaurant del Parc. El bo i millor de la intel·lectualitat catalana hi era present o s'hi adherí. Oferí el dinar el primer poeta de Catalunya, Josep Carner, en un discurs admirable, que no podem transcriure per mor de la seva extensió.

Sembla, però, que abans i després del dinar i sobretot en el discurs de gràcies que pronuncià l'homenatjat, per part d'aquest, la cosa no va anar d'una manera massa llisa, fins al punt que Puig i Ferrer ha presentat ja la seva dimissió com a col·laborador de "La Publicitat".

Un altre homenatge, de caire ben diferent i ben significatiu tanmateix. Es tracta de l'homenatge a la memòria de Pedro Crespo "El Alcalde de Zalamea", que ha tingut lloc a Zalamea de la Serena. Hi hagué representacions teatrals a càrrec de la Companyia de Ricard Calvo, processó cívica i el més interessant de tot que fou l'entrega a l'Ajuntament d'un àlbum il·lustrat amb dibuixos de valuosos artistes.

En les planes d'aquest àlbum diu que es pot llegir, entre d'altres, coses tan saboroses com aquestes:

"¿Qué pasaría hoy si se estrenara una obra en que un alcalde hiciese ajusticiar a un capitán?" (Benavente).

"Alcalde de tal comedia—No tiene sólo una "vara",—¡Sino "diez varas y media"!..." (L. de Tapia).

"La época en que yo quisiera vivir es aquella en la que "El Alcalde de Zalamea", no produjese estupor a nadie, porque se creyese que ajusticiar a un capitán culpable no fuese más ni menos extraordinario que ajusticiar a cualquier otro delincuente" (W. Fernández-Flórez).

Santiago Rossinyol ha estat a Madrid. I els seus amics i admiradors han volgut aprofitar aquesta avinentesa per a retre un homenatge de simpatia i d'admiració al gran humorista català. Per cert que Rossinyol s'hi va emocionar molt, tant, que fins digué que havien aconseguit d'entristir-lo. Brindà als assistents la seva amistat, durant els vint-i-dos anys que li resten de vida, segons ell afirmà i nosaltres desitgem veure confirmat.

L'endemà de Cap-d'Any, Lleó Daudet entrava a París. La República havia indultat el més agressiu i violent enemic de la República. ¿I sabeu qui havia gestionat i sol·licitat aquesta gràcia? Herriot i amb ell altres parlamentaris radicals i socialistes. França i el seu govern tracta així, amb més generositat que no justícia, els seus enemics. D'això se'n diu, creim, Llibertat.

Antoni Rovira i Virgili ha començat la seva col·laboració a "El Sol". És un altre encert de la comprensió dels lliberals, dirigents del millor diari castellà.—F. de S. A.

En el més recent fascicle de "L'Abella d'or", Mallorca 1930, que hem vist com un gentil obsequi de Joan Castanyer, farmacèutic, als seus clients i amics, trobam una *Visió de Mallorca: La Ciutat*, de Joan Santamaria. I hi llegim: "Els carrers són nets, pulcres, frescos i silenciosos en aquesta hora exquisida i en totes les hores del dia, així mateix, val a dir-ho, perquè Palma, fet i fet, és la ciutat més polida, més endreçada i més agradable del món."

Moltes gràcies del compliment, Sr. Santamaria. És un optimisme literari, visionari per tant, que en passar a la realitat respectariem, però no el podríem compartir. El subratllat és nostre. Possiblement hi tornarem, més envant, sobre aquestes "Visions de Mallorca".

A retenir un interessant article de Ferran Soldevila, "Frederic Barba-roja i la conquesta de Mallorca", aparegut a "La Publicitat" del dia 23 i suggerit per l'estudi de Nicolau d'Oliver que publicarem en el número passat. Aporta noves dades per la història dels fets ocorreguts entre les dues conquestes de Mallorca.

NOTICIARI

HOMENATGE A MN. RUL·LAN

El poètic poble de Sóller acaba de perpetuar en una làpida commemorativa el seu agraïment vers Mn. Rullan, l'infadigable desvetllador de la consciència dels seus conciutadans. Abans, però, cuidà de l'organització de l'homenatge una Comissió integrada per elements representatius de la clerecia, la premsa i la família de l'homenatjat, adreçant una lletra de convit, a tots els amics i admiradors de Mn. Rullan, per la que se'ls demanava llur ajut material i moral. I, el dia 22, es celebrà en la casa mateixa del fill il·lustre de Sóller, una festa íntima i solemníssima, d'aquelles que parlen al cor sense reclams, ni seca fullaraca per agençament. A les deu i mitja la casa venerable i els seus voltants, estaven plens de gent, de Sóller i de fora. El President de la Comissió, Mn. Pastor, pujà a una tribuna i féu ofrena de la làpida, clavada a la paret que dona al carrer, i pagada per subscripció popular, al Tinent d'Alcalde, En Josep Bauzá. Tots els assistents anaren a veure destapar la làpida, que estava tapada amb una cortina de roba de "llengos", acte que realitzà el dessús dit Bauzá, en nom del Batlle. La làpida porta en caràcters romans, la següent inscripció: "Aquí visqué i morí Mn. Josep Rullan i Mir, Historiador de Sóller. 1829-1912. El poble seu en el primer centenari". Els nins de les escoles, després, passaren davant ella, mentre el nombrós públic aplaudia xardorosament.

El projecte de la làpida és de l'arquitecte En Guillem Forteza,—una nova obra d'art,—executat per l'escultor En Miquel Sacanell. El Tinent d'Alcalde, després, féu un bell elogi de l'eminent Patrici i acceptà, en nom de la Ciutat, el bell record commemoratiu. El seguí en l'ús de la paraula el nostre company Mn. Antoni Pons, qui estudià la personalitat del gran ciutadà-sacerdot, en tots els diversos aspectes, en un parlament vibrant i aciençat i que serà escaient introducció a la biografia que actualment escriu. El poeta En Guillem Colom, en nom de la família de Mn. Rullan, a la qual pertany, agrai coralment l'homenatge amb paraules corprenedores i rublertes de poesia. Féu una filigrana literària. Les adhesions foren moltes. I valuoses. I acabà aquest acte tan simpàtic, visitant els infants el museu de Mn. Rullan i rebent una obra del benemèrit escriptor solleric, per recordança.

HOMENATGE AL PINTOR J. PONS I FRAU.— "ELS AMICS DELS MOLINS".—CONCERT DE L'ORFEÓ DE SINEU

Diuenge dia 19 tingué lloc l'homenatge a Pons i Frau, amb motiu de la seva recent exposició "Visions de Sineu".

Eren les nou i mitja del matí quan partien cap a Sineu—des de les "Galerías Costa"—bon nombre dels seus admiradors i amics.

La primera aturada fou davant el molí d'En Collet, un dels molts que ha pintat En Pons i que per la seva oportuna intervenció s'ha aconseguit conservar íntegre.

Fou llavors que el nostre amic i redactor En Francesc de S. Aguiló proposà la constitució, a Ciutat, de la confraria "Els Amics dels Molins". La idea obtingué un acolliment entusiasta i tots es consideraren des d'aquell moment confreres decidits a conservar, protegir i restaurar els molins de vent que encara queden escampats per Mallorca. En J. Costa oferí, tot d'una, les rajoles necessàries per a la instal·lació de la "capelleta" que manca al dit molí.

A l'entrada del poble foren rebuts els excursionistes per les autoritats locals i nombrosos veïns.

Tot seguit es dirigiren a la Casa de la Vila on admiraren el retaule "Els Misteris" del segle XVIe i després els fou mostrada la barcella de bronze més antiga de Mallorca—data del primer quart del XIV—la qual, encara ara, serveix de patró, per la seva capacitat.

Després de recórrer pels afores de la vila, anaren a l'estatge social de l'Orfeó de Sineu, on ja els orfeonistes i el mestre Albertí eren a punt de començar. El President de l'Orfeó i Secretari de l'Ajuntament de Sineu, En Joan Ferragut oferí, a En Pons i als seus acompanyants, el concert. Cantaren "La Mort del Rossinyol", "La Font" i "La Balanguera". En acabat, En Francesc de S. Aguiló digué un breu parlament. Acceptà i regràcià, en nom de l'homenatjat i de la comissió organitzadora, la delicada i cordial atenció que envers ells havien tingut. Donà després l'enhorabona als orfeonistes i al seu director, Mestre Albertí, pel magnífic conjunt aconseguit en els seus dos anys d'existència. Cada poble, digué, hauria d'haver el seu Orfeó i no oblidar que les seves veus, harmòniques i potents, són les veus de la Pàtria, i de la Llibertat.

De retorn a Ciutat, tingué lloc a l'Hotel Villa Victòria el dinar d'homenatge.

El pintor Sr. Ramírez llegí les adhesions.

Digué les paraules d'oferiment Mn. Ferriol paisà de l'homenatjat. Després parlaren N'Aguiló, el canonge Sr. Sancho, el Secretari de l'Ajuntament de Sineu, Sr. Ferragut, i finalment l'homenatjat, el qual agrai, ben emocionat, els actes que se li havien dedicat.

Fou proposat i acordat sol·licitar el nomenament de fill il·lustre de Sineu de Josep Pons i Frau.

HOMENATGE A POMPEU FABRA

Hem transmès als organitzadors d'aquest homenatge les quantitats següents que se'ns ha confiat per aquest fi: Gabriel Alomar, 5 ptes.; Antoni M.ª Sbert, 5; Miquel Font, 5; A. C., 5; Jaume Comas, 5; Guillem Roca Waring, 5; Miquel Capó, 3; Jaume Busquets, 5; Bartomeu Ferrà, 5; Ferran Sabater, 2; Antoni Parietti, 5; R. Sánchez Crespo, 5; Ignasi F. Rey, 5.

FESTES DE LA CONQUISTA

Se'n feren durant tres dies, però no aconseguiren encalentir l'atmosfera, ni espiritual ni material, per bé que cremassen davant la Sala festers manllevats a la Seu. Els diaris, amb més o menys extensió, n'han parlat, i algun d'ells ha tengut paraules de lloança, però de cortesia ritualasca. El públic, sempre desitjós de qualsevol motiu, i aprofitant els dies festius, omplí els carrers. Però no ha sentit el fre, ni la caloreta del gran Rei, que es

volia festejar. L'endemà de les festes, ja quasi ningú no se'n recordava, puix no tengueren la virtut d'emocionar. No calia esperar altra cosa d'una Comissió que mai no arribava a decidir-se i entretant passava el temps. No fer ni deixar fer. La desfilada del diumenge tenia una doble significació: la nota visiblement típica, donada per la nostra pàgesia, i una altra d'invisible que ulls subtils cregueren destriar.

Les festes no estigueren, ni de molt, a l'altura de les circumstàncies, ni del seu alt sentit patriòtic. Catalunya, València, el Migdia de França romangueren fora. Al seu lloc es trobava el món oficial i no n'hi havia prou. A la primera etapa hi hagué conferències, tot glossant els parlaments de la crònica que, com tothom sap, són imitacions més o menys afortunades, fetes pels cronistes, prenent els patrons dels historiadors llatins.

A la segona etapa uns quants senyors seguiran donant conferències davant la cassoleta de sempre. Un dels conferenciants ja ha negat que s'hagués dit missa a la Pedra Sagrada. Si això ho hagués dit un de nosaltres, segurament que haguéssim vist eixir del "Castell dels Solitaris" qualsevol escriptor barroc i, dominat d'ira bosquerola, esqueixant-se les vestidures exteriors com un escriba, mes no les interiors de l'esperit, ens hagués blasmat talment com a enemics d'una tradició de caire religiós. I exclamaria amb llenguatge plebeu i pintoresc, que sortim "ab el ciri trencat, ab el doy, ab la bajanada" que ens acontentam "ab cridar y ab moure escàndol y bordell" i ens afiliaria a l'"Escola incrèdula, filla dels protestants, dels enciclopedistes, dels Revolucionaris francesos, inemics tots de Deu, de l'Església i de tota Pàtria..." És allò:

*Nosotros solos somos los buenos,
Nosotros solos, ni más ni menos.*

EL NOU BISBE DE MALLORCA

A hores d'ara els nostres lectors ja coneixeran la nova de l'elecció del Bisbe de Mallorca en la persona del nostre paísà, l'Ihm. Sr. Josep Miralles. Tot d'una que se sabé que havia estat proposat, un gojós repiqueig de campanes s'expandí per la ciutat. Esperam del nou Bisbe un Pontificat fructuós i gloriós. Les seves qualitats de rectitud i treball en són una garantia.

EL FOMENT DEL TURISME

Organitzà una sèrie de concerts musicals a les Coves del Drac, i mostrà als *amateurs* la part nova de les coves, encara no oberta al públic, de majors proporcions que la coneguda.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

Redacció:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

Carrer de Palacio, 91.—Ciutat de Mallorca

ADMINISTRADOR:

Administració:

JOAN FERRER

Jaume II, 10, Llibreria.—Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MALLORCA